

Hem>Lagstiftning och rättspraxis>Nationell lagstiftning

Nationell lagstiftning

Luxemburg

Det här avsnittet innehåller information om olika rättskällor i Luxemburg.

Rättskällor

Internationella rättskällor

Storhertigdömet Luxemburg är bundet av internationella, multilaterala och bilaterala fördrag. I dessa anges vilka skyldigheter den luxemburgska staten har gentemot andra stater. Därutöver är vissa av fördragen en rättskälla för privatpersoner (EU-medborgare kan t.ex. med stöd av EU-fördragen direkt åberopa sin rätt till fri rörlighet).

Internationella överenskommelser

Luxemburg har ingått internationella fördrag och överenskommelser med utländska stater. Som exempel kan nämnas konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950, eller Beneluxfördragen, undertecknade i Haag den 3 februari 1958 respektive den 17 juni 2008, som är bindande för Belgien, Nederländerna och Luxemburg.

EU-rätten

EU-rätten består av EU-fördragen och sekundärlagstiftning, dvs. de rättsakter som Europeiska gemenskapens och Europeiska unionens institutioner har antagit (direktiv, beslut, förordningar, yttranden och rekommendationer).

Nationella rättskällor

Konstitutionella bestämmelser

Den första luxemburgska författningen tillkännagavs den 17 oktober 1868. Det konstitutionella system som inrättades 1868 påminner starkt om det system som skapades genom den belgiska författningen 1831. Trots de många skillnaderna går det bra att hänvisa till publikationer om belgisk konstitutionell rätt i frågor som rör de allmänna principerna. Trots de många ändringar av författningen som har gjorts sedan den tillkännagavs är stora delar av texten fortfarande identisk med 1868 års version.

Den luxemburgska författningen är en rigid författning. Det innebär att det krävs ett särskilt förfarande för att ändra den. Författningen är därför svårare att ändra än vanlig lagstiftning. En ändring av författningen måste godkännas vid två på varandra följande omröstningar i det luxemburgska parlamentet (*Chambre des Députés*). För att antas måste ändringsförslaget få minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Det är inte tillåtet att rösta via ombud. Det måste gå minst tre månader mellan den första och den andra omröstningen.

En folkomröstning om den text som parlamentet antog vid den första behandlingen hålls om fler än en fjärdedel av parlamentsledamöterna eller 25 000 röstberättigade inom två månader från den första omröstningen kräver detta. I så falls hålls ingen andra omröstning i parlamentet och ändringsförslaget antas endast om en majoritet av de röstande röstar för det.

Lagar

Lagar definieras som de normer som antas av parlamentet och tillkännages av storhertigen. Den luxemburgska lagstiftaren avgör lagens övergripande form, med undantag av om dess frihet begränsas av en bestämmelse i författningen eller en bestämmelse i internationell rätt.

Andra författningar

Lagar kan naturligtvis inte detaljreglera varje fråga. Dessutom är det inte alltid lämpligt att använda det ganska komplicerade lagstiftningsförfarandet. Detta gäller bland annat på områden där bestämmelserna ofta måste ändras.

I sådana fall kan en storhertiglig förordning (*règlement grand-ducal*) utfärdas. I en sådan föreskrivs hur lagstiftningen ska tillämpas. I den luxemburgska författningen anförtros storhertigen uppgiften att "(utfärda) de förordningar och beslut som behövs för att ge lagar verkan".

Vilka andra rättskällor finns det, och vilken rättskraft har dessa?

Rättspraxis

Att erkänna rättspraxis som en rättskälla är inte problemfritt. I luxemburgsk lagstiftning erkänns inte den "prejudikatsregel" som tillämpas i rättssystem som grundas på *common law*. Domstolarna är därför i regel inte bundna av domar som meddelats i andra, även mycket liknande, mål. Domare är dessutom förbjudna att avgöra ärenden genom att åberopa allmänna principer, och deras avgöranden måste därför alltid begränsas till det enskilda mål som de prövar. I praktiken har dock rättspraxis från domar som meddelats i liknande mål stor betydelse. När en rättsakt kan tolkas på olika sätt har domarna dessutom ännu större makt eftersom de kan forma lagen genom sin tolkning.

Internationell rättspraxis

Luxemburg erkänner flera internationella domstolars domar, inklusive domar från Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna i Strasbourg.

EU-rättspraxis

Enligt artikel 267 i EUF-fördraget omfattas nationella domstolar av EU-domstolens rättspraxis. Innan de nationella domstolarna avgör ett mål kan de begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen. På så sätt kan de nationella domstolarna lösa problem som uppstår vid tillämpning av EU-lagstiftning och enskilda kan använda sig av denna möjlighet vid dessa domstolar.

Nationell rättspraxis

Huvudregeln är att domstolsavgöranden som meddelas i privaträttsliga mål endast har relativ laga kraft (*res judicata*). Avgörandena är bindande för parterna, men de ändrar inte lagens utformning.

Detsamma gäller flertalet av de domar som förvaltningsdomstolarna meddelar. När en talan väcks mot lagstiftning vid förvaltningsdomstolen (*Tribunal administratif*) eller Högsta förvaltningsdomstolen (*Cour administrative*) har en dom eller ett avgörande allmän räckvidd och offentliggörs i *Mémorial* (Luxemburgs officiella kungörelseorgan).

De domar som författningsdomstolen (*Cour constitutionnelle*) meddelar har också allmän räckvidd och offentliggörs i *Mémorial* (Luxemburgs officiella kungörelseorgan).

Allmänna rättsprinciper

Bland de regler som kan härledas ur rättspraxis är det framför allt viktigt att lyfta fram de allmänna rättsprinciperna, som definieras som de "rättsregler som rättskipningen är bunden av och vars förekomst bekräftas av domstolarnas avgöranden".

Rättsreglernas hierarki

I nationell rätt råder det en hierarki mellan olika rättskällor. Författningen är den högsta rättskällan, därefter kommer lagar och förordningar.

I avsaknad av en specifik bestämmelse i författningen grundas den luxemburgska rättsordningens syn på förhållandet mellan internationell och inhemsk lag enbart på rättspraxis.

Luxemburgs rättspraxis på detta område har utvidgats sedan 1950-talet, när först kassationsdomstolen (*Cour de Cassation*), och sedan statsrådet (*Conseil d'Etat*), signalerade ett slut på den tidigare uppfattningen att maktfördelningen omöjliggjorde domstolarnas prövning av huruvida en lag var förenlig med internationella fördrag.

Enligt statsrådets avgörande beslut från 1951 är "ett internationellt fördrag som införlivats i nationell lagstiftning genom en lag om godkännande en lag av högre dignitet än ett internt organs vilja. Härav följer att vid konflikt mellan bestämmelser i ett internationellt fördrag och senare antagen nationell lagstiftning ska internationell rätt ha företräde framför nationell rätt" (statsrådets beslut av den 28 juli 1951, Pas. lux. t. XV, s. 263).

Formuleringarna i detta beslut har onekligen stor räckvidd, eftersom det utan åtskillnad slås fast att varje internationell norm har företräde framför ett internt organs vilja. De luxemburgska domstolarna har dock aldrig uttryckligen slagit fast att internationella normer ska ges företräde framför författningen.

Det bör påpekas att den konstituerande församlingen, vid tidpunkten för 1956 års förslag, uttryckligen hade förkastat ett regeringsförslag i vilket det angavs att "bestämmelser i internationell rätt utgör en del av den nationella rättsordningen. De har företräde framför nationella lagar och alla andra nationella bestämmelser". Av kommentarerna till artiklarna framgick tydligt att den sistnämnda formuleringen inbegrep författningsbestämmelser.

Statsrådet erkände dock implicit internationell rätts överhöghet i ett yttrande av den 26 maj 1992 om utkastet till fördraget om Europeiska unionen. I sitt yttrande skrev lagrådet att "man bör ha i åtanke att enligt regeln om rättsreglernas hierarki har internationell rätt företräde framför nationell rätt och vid en lagkonflikt ska domstolarna upphäva den nationella lagstiftningen till förmån för fördraget. "Med tanke på hur viktigt det är att undvika motsättning mellan vår nationella rätt och internationell rätt förespråkar statsrådet att författningen på lämpligt sätt och inom en lämplig tidsfrist ändras så att en sådan oförenlighet förhindras". Luxemburg verkar således ha bestämt sig för den internationalistiska vägen.

Den nuvarande situationen är utan tvekan en följd av att det i Luxemburg saknades granskning av huruvida lagstiftning var förenlig med författningen.

Författningsdomstolen kontrollerar att lagstiftningen är förenlig med författningen. En fråga beträffande huruvida en lag som godkänner ett internationellt fördrag är förenlig med författningen får dock inte hänskjutas till denna domstol.

I det luxemburgska rättssystemet kan lagar som strider mot författningen förklaras författningsstridiga av författningsdomstolen. En luxemburgsk domstol eller förvaltningsdomstol kan hänskjuta ett ärende till författningsdomstolen när det mål som den prövar ger upphov till en fråga om författningsenlighet. Det är inte möjligt för enskilda att vända sig direkt till domstolen.

Det går också att väcka en talan om ogiltigförklaring av en rättsstridig rättsakt vid förvaltningsdomstolen, och överklaga dess beslut till Högsta förvaltningsdomstolen. En sådan talan får dock endast väckas inom tre månader från offentliggörandet av rättsakten. Om en rättsakts laglighet diskuteras i en domstol eller förvaltningsdomstol efter det att denna period har löpt ut har domstolen fortfarande möjlighet att upphäva rättsakten till förmån för lagen. Till skillnad från den direkta talan som kan väckas under de tre månader som följer på offentliggörandet är detta avgörande dock inte allmänt verkställbart.

Nationellt ikraftträdande av bestämmelser i överstatliga instrument

Internationella överenskommelser

Den luxemburgska författningen innehåller endast en mycket kortfattad beskrivning av förfarandet för att godkänna internationella fördrag och det anges endast att "fördrag får inte verkan förrän de godkänts genom lag och offentliggjorts i den form som föreskrivs för offentliggörande av lagar".

Luxemburg är ett land med en monistisk tradition. Fördraget gäller med andra ord på samma på samma sätt som en inhemsk luxemburgsk norm utan att man behöver införliva fördraget på något särskilt sätt.

Lagen om godkännande är därför mycket kortfattad och brukar endast innehålla en enda artikel enligt vilken ett visst fördrag "härmed godkänns". Denna lag saknar normativt innehåll. Genom lagen om godkännande godkänns men införlivas inte ett rättsinstrument. Dess enda syfte är ett bemyndiga regeringen att gå vidare med ratificeringen av fördraget.

Lagen om godkännande antas av parlamentet enligt det vanliga förfarandet. I regel krävs absolut majoritet vid omröstningen, förutom om fördraget innehåller delegering av befogenheter (se nedan). Sedan 1956 års ändring innehåller den luxemburgska författningen en uttrycklig bestämmelse som gör det möjligt att delegera befogenheter till internationella organisationer genom fördrag. I artikel 49*bis* i författningen anges att "utövandet av de befogenheter som författningen ger den lagstiftande, verkställande och dömande makten kan genom fördrag tillfälligt ges till institutioner som regleras av internationell rätt". I artikel 37.2 i författningen föreskrivs dock att denna typ av fördrag måste godkännas av parlamentet med en extra stor majoritet.

Förutom vid de tillfällen då det uttryckligen föreskrivs medför antagandet av en lag om godkännande inte att ett fördrag träder i kraft i luxemburgsk rätt. Lagen om godkännande är en förutsättning för att fördraget ska träda i kraft men detta sker först efter att det har ratificerats. Även efter parlamentets godkännande har den verkställande makten i Luxemburg dessutom rätt att ratificera texten, och utövandet av den befogenheten kan inte granskas av domstolarna.

För att ett fördrag ska träda i kraft i nationell rätt måste följande tre villkor vara uppfyllda: 1) Luxemburg måste ha ratificerat fördraget, 2) fördraget måste gälla internationellt och 3) den fullständiga fördragstexten måste ha offentliggjorts i Luxemburgs officiella kungörelseorgan (*Mémorial*) på samma sätt som en lag.

Det bör noteras att offentliggörandet av fördraget (vilket krävs enligt artikel 37 i författningen) är ett separat krav från kravet om offentliggörande av lagen om godkännande av fördraget. I de flesta fall uppfylls båda dessa villkor på samma gång, dvs. fördragstexten offentliggörs i *Mémorial* direkt efter lagtexten. Det rör sig dock om två olika rättsakter och de skulle kunna offentliggöras separat eftersom fördraget inte ingår i lagen om godkännande.

EU-normer

Luxemburgs författning innehåller inte några särskilda bestämmelser om införlivande av EU:s sekundärlagstiftning med Luxemburgs nationella lagstiftning.

EU-direktiv genomförs vanligtvis genom en lag som antas med enkel majoritet i parlamentet.

Även om EU-direktiv i princip vanligtvis måste införlivas med den luxemburgska lagstiftningen genom lag är det emellertid inte nödvändigt att använda en formell lag när direktivet rör en fråga som redan regleras av en luxemburgsk lag som inte strider mot direktivet. I så fall kan införlivandet ske genom en storhertiglig förordning som antas på grundval av den allmänna befogenhet att verkställa lagar som regeringen har med stöd av artiklarna 33 och 36 i författningen. *Strikt talat* är det då den luxemburgska lagen som storhertigen verkställer, även om innehållet i förordningen i praktiken grundas på EU-direktivet.

Man kan till och med undvika lagstiftning när den fråga som direktivet reglerar har varit föremål för en lag om delegation genom vilken parlamentet gett regeringen befogenhet att hantera frågor som i vanliga fall omfattas av lagstiftning genom enkla förordningar.

Parlamentet har antagit sådana "delegationslagar" sedan 1915 och regeringen har således omfattande lagstiftningsbefogenheter på ekonomi- och finansområdet. Även utan en uttrycklig EU-hänvisning skulle det därför utan tvekan ha varit möjligt att införliva en mängd EU-direktiv.

Införlivandet av EU-direktiv regleras trots det i dag av en särskild lag om delegation av den 9 augusti 1971, ändrad genom lag av den 8 december 1980. Denna lag begränsas till att ge regeringen tillåtelse att genomföra och ställa sig bakom EU-direktiv som rör ekonomi, teknik, jordbruk, skogsbruk, sociala angelägenheter och transport. De aktuella storhertigförordningarna måste ha godkänts av relevant parlamentsutskott. Detta avviker från det vanliga förfarandet.

I likhet med lagstiftningsförfarandet kännetecknas förfarandet för att anta storhertigliga förordningar av regeringens skyldighet att lägga fram ett lagförslag för statsrådet och yrkessammanslutningarna (*Chambres professionnelles*). Till skillnad från lagstiftningsförfarandet får regeringen i detta förfarande emellertid avstå från sådana samråd om antagandet av den rekommenderade åtgärden brådskar. Regeringen kan dock inte använda sig av denna möjlighet när den har för avsikt att införliva ett EU-direktiv med hjälp av en storhertiglig förordning. Lagen av den 9 augusti 1971 kompletterar det vanliga regleringsförfarandet genom sitt krav på dels obligatoriskt samråd med statsrådet, dels relevant parlamentsutskotts godkännande.

I båda fallen antas texten till den storhertigliga förordningen av ministerrådet (*Conseil des ministres*). Den undertecknas sedan av ansvarig minister och överlämnas till storhertigen för tillkännagivande. Den storhertigliga förordningen träder i kraft efter offentliggörandet i *Mémorial*.

Ikraftträdande av regler med nationellt ursprung

I Luxemburg träder lagar och förordningar i kraft först sedan de har offentliggjorts i *Mémorial*.

Myndigheter som har rätt att anta rättsregler

Internationella normer

I den luxemburgska författningen anges att "storhertigen undertecknar fördrag". Det tilläggs dock att "fördraget får inte verkan innan det har godkänts genom lag och offentliggjorts i den form som föreskrivs för offentliggörande av lagar".

Det bör noteras att godkännande krävs för alla internationella fördrag oavsett deras syfte och att godkännandet måste ges i form av en lag. Det sistnämnda förtydligandet infördes 1956 på statsrådets uttryckliga begäran. Statsrådet ansåg att "detta godkännande är knutet till lagstiftningsprocessen, eftersom författningen endast erkänner detta enda förfarande, som gäller alla uttryck för parlamentets vilja, oavsett vilken fråga det rör sig om".

Nationella normer

I storhertigdömet Luxemburgs rättssystem ligger **initiativrätten** hos **parlamentet** eller **regeringen**.

Regeringens initiativrätt kallas "regeringsinitiativ" och utövas genom "lagförslag från regeringen" (regeringsförslag).

Parlamentets initiativrätt kallas "parlamentariska initiativ" och utövas genom "lagförslag från enskilda ledamöter" (ledamotsförslag).

Därefter yttrar sig olika instanser (yrkessammanslutningar), men framför allt **statsrådet**, om regeringsförslaget eller ledamotsförslaget. Efter att statsrådet har yttrat sig om regeringsförslaget eller ledamotsförslaget skickas det tillbaka till parlamentet.

Process för att anta dessa rättsregler

Lagar

Parlamentet är ett enkammarparlament.

För att minska risken för att ett enkammarssystem fattar för snabba beslut föreskrev Luxemburgs konstituerande församling att varje regeringsförslag i princip måste bli föremål för två omröstningar, och att dessa måste hållas med minst tre månaders mellanrum.

I författningen anges dock att kravet på en andra omröstning (kallad "den andra konstitutionella omröstningen") inte behöver uppfyllas "om parlamentet, efter att ha hört statsrådet, vid offentligt sammanträde beslutar annorlunda".

Statsrådet utövar en mycket viktig uppgift i detta sammanhang. Dess roll påminner om den som andra kammaren har i andra staters parlament (särskilt den roll som det brittiska överhuset har). Lagrådet involveras redan före parlamentsdebatterna. Enligt författningen ska statsrådet höras i samband med alla regeringsförslag eller förslag från enskilda ledamöter. Statsrådet deltar sedan en andra gång efter den första omröstningen i parlamentet, när parlamentet vid ett offentligt sammanträde ska ta ställning till om det ska avstå från den andra omröstningen.

I praktiken avstår man i de flesta fall från en andra omröstning. Statsrådet har också antagit en policy enligt vilken parlamentet ges tillstånd att avstå från den andra omröstningen i nästan alla fall, och där en andra omröstning reserveras för de viktigaste fallen. Potentiella hinder för att avstå från omröstningen undanröjs ofta under det preliminära förfarandet.

Det bör noteras att statsrådets befogenheter inte innebär att det har vetorätt, vilket skulle vara svårt att förena med den omständigheten att det inte är ett folkvalt organ. Satsrådets ledmöter utses nämligen av storhertigen. Om en post blir ledig utses en ersättare i första hand direkt av storhertigen, i andra hand från en lista på tre kandidater som parlamentet har föreslagit och i tredje hand från en lista på tre kandidater som statsrådet har föreslagit. Statsrådet kan endast fördröja antagandet av en lag med två månader, och på så sätt ge lagstiftaren tid för eftertanke.

Storhertigen deltar inte bara när lagstiftningsförfarandet inleds (för regeringsförslag) utan även efter att den slutliga lagtexten har antagits av parlamentet. I den luxemburgska författningen anges att "storhertigen tillkännager lagar inom tre månader från parlamentets omröstning".

Storhertigliga förordningar

Enligt artikel 2 i lagen av den 12 juli 1996 om reformering av statsrådet (*loi du 12 juillet 1996 portant réforme du Conseil d'Etat*) kan **förslag till förordningar** om tillämpning av lagar eller fördrag inte läggas fram för storhertigen förrän **statsrådet** har avgett ett **yttrande**.

Regeringen kan dock kringgå denna generella regel i nödsituationer (efter bedömning av storhertigen på grundval av ett underbyggt yttrande från den minister som tagit initiativet) och på så sätt slippa begära yttrande från statsrådet. Det här **nödförfarandet** får dock bara utnyttjas i undantagsfall.

Om det enligt en rättsakt dessutom krävs att statsrådet ska yttra sig över genomförandebestämmelserna till samma rättsakt kan inte nödförfarandet utnyttjas. Samma sak gäller för ändringar av förordningar där statsrådet eller en annan hög instans redan har avgett ett första yttrande.

På samma sätt som när det gäller rättsakter yttrar sig statsrådet om förslag till förordningar genom **motiverade betänkande** som innehåller ett allmänt resonemang, en genomgång av själva förslaget och i förekommande fall ett motförslag.

statsrådet granskar förslagen till rättsakter både formmässigt och innehållsmässigt och kontrollerar om de överensstämmer med överordnade rättsinstrument.

Rättsdatabaser

Webbplatsen **Légilux** är den luxemburgska statens online-rättsportal.

Här finns landets lagstiftning, antingen i originalversioner i det officiella kungörelseorganets A-serie (*Mémorial A*) eller som konsoliderade texter vilka till stor del ingår i den samlade författningssamlingen.

Webbplatsen är indelad i följande tre huvudavdelningar:

Lagstiftning – med publikationer med luxemburgsk lagstiftning och andra publikationer samt konsoliderade texter.

Förvaltning – med publikationer om förvaltning. Den viktigaste är samlingen av texter ur det officiella kungörelseorganets B-serie (*Mémorial B*) och *Annuaire Officiel d'Administration et de Législation* (den officiella årsboken över förvaltning och lagstiftning).

Bolag och organisationer – *Mémorial C* ersattes den 1 juni 2016 med en förteckning över publikationer som är tillgängliga på webbplatsen för **det luxemburgska bolagsregistret** (*Registre de commerce et des Sociétés* – RCS). De arkiverade utgåvorna av *Mémorial C*, från 1996 till och med publiceringen av den sista *Mémorial C* den 27 juli 2016, finns tillgängliga på **avdelningen för bolag och organisationer**.

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Ja, tillgången till databasen är **kostnadsfri**.

Länkar

[Webbplatsen Légilux](#)

[Statsrådet](#)

[Parlamentet](#)

[Regeringen](#)

[Justitieministeriet](#)

Senaste uppdatering: 17/07/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.